

Hendrik Smit: mogelijk de laatste geweldige “Action painter met ballen”

Sinds hij zijn kwasten al enige tijd geleden aan de wilgen heeft gehangen, schildert Hendrik Smit met zijn handen direct op het doek. In tegenstelling tot zoveel andere pogingen in de hedendaagse, naar nieuws snakkende en publiciteit hongerende kunstwereld, is dit geen truc of een zucht naar aandacht van Smit, maar een serieuze poging om zichzelf te laten meeslepen in een meer intieme en intuïtieve manier van de actieschilderen. En hij doet dat met bewonderenswaardig succes zoals blijkt uit de schilderijen die hij regelmatig exposeert in de Montserrat Gallery, 547 West 27th Street, in Chelsea, New York, en uit het nog grotere aantal schilderijen die men op zijn website kan bekijken: www.hendriksmit.nl.

En inderdaad, door zijn handen te gebruiken in plaats van zijn kwasten geeft hij zijn abstracte doeken een unieke stuwkracht met een eigen signatuur die niet te vergelijken is met die van enig andere hedendaagse kunstenaar. Bij de eerste kennismaking met Smit's dynamisch-ritmische composities, met hun dramatische, uiteenspattende, ritmische vormen, en schitterende primaire kleuren, vaak gepositioneerd naast het vlezige roze, en andere, complementaire kleurschakeringen, wordt men aanvankelijk verleid een vergelijking aan te gaan met het werk van De Kooning, om de meest voor de hand liggende redenen: beiden zijn Nederlander in hart en nieren (eenieder die ooit in het gezelschap van De Kooning verbleef, zoals schrijver dezes eenmaal - enkele jaren voor zijn dood - het geluk had te mogen ervaren, zou kunnen getuigen dat hij nooit zijn Nederlandse accent verloor), beiden werken ze met gedurfde formaten doeken, waarbij ze de volle kracht van hun lijf in hun penseelvoering leggen; beiden zijn virtuoze coloristen en gebruiken vrijmoedige vormen die balanceren tussen het grove en het lyrische, beiden tonen een intens bewustzijn van en eerbied voor de grote Europese traditie waar ze uit voortkwamen, zelfs door uitdaging van haar orthodoxe karakteristieken. Waarin Smit echter in belangrijke mate verschilt van De Kooning, is in zijn absolute improviserende manier van werken. Volgens zijn oude vriend en kunsthandelaar Allan Stone, die executeur testamentair was van zijn nalatenschap, had De Kooning de gewoonte een 'spontane' schets uit te proberen op velum (membraan) vaak totdat hij het gewenste effect bereikte, en vervolgens reproduceerde hij die schets nauwkeurig op doek.

Hetzelfde gold voor Franz Klein, een andere abstracte expressionist, vaak ten

onrechte een “actieschilder” genoemd, die kleine inksketches maakte op de pagina's van een telefoonboek en ze in feite op zijn grote doeken overbracht met behulp van een duistere projector. Smit echter improviseert zijn schilderijen vanaf de schetsfase op de manier van een jazzmuzikant. Hoewel ze geen stijlkenmerken gemeen hebben, kan Smit's werkproces in dit opzicht eerder vergeleken worden met Jackson Pollock's druppeltechniek, vanwege zijn directheid en vanwege het feit dat zijn letterlijke “hands-on”-techniek hem midden in zijn schilderij plaatst, (zoals Christine van Stralen van het Bureau voor Kunstprojecten uit Almere, Nederland het beschrijft in een tekst op Smit's website), waar Pollock altijd beweerde te willen zijn, alsook vanwege zijn radicale breken met de traditionele praktijk.

Het helpt natuurlijk wel dat Smit vaster is met zijn handen dan de meeste andere schilders zijn met hun kwasten, waarbij hij vrije vormen benadrukt, de verf uitsmeert en manipuleert met zijn vingers, die over zijn grote doeken dwalen met een adembenemende kracht en snelheid, ‘aanrotzooiend’ als dronken cobra's. Als het uiteenspattende binnenste van uitgeholde mastodonten, of (omdat het onmogelijk is om je bij Smit voor te stellen, dat hij zich ooit zou vernederen tot zulke goedkope theatervoorstellingen), als de rondspetterende verf van de naaktmodellen die Eves Klein gebruikte om deze modellen uit te smeren over de gehele lengte van het doek, dat uitgerold lag over de vloer.

Men kan zich alleen verontschuldigen voor de prikkelende verwijzingen die Hendrik Smit's oneindig energetische composities doen opwellen in de schrijver, die worstelt met een veelheid van deze associaties die de visuele impact van zijn schilderijen met zich meebrengt - met name omdat de kunstenaar zelf er alles aan doet om dergelijke gelijkenissen te vermijden of zelfs maar de geringste toespel op iets buiten de sfeer van zijn overrompelende abstracte doeken te accepteren.

Als we het over sferen hebben, kunnen we stellen dat Smit's meest spectaculaire recente schilderijen bestaan uit een serie zijn van tondo's, waarvan de ronde vormen hun afmetingen grenzeloos doen lijken en die de wervelende uitgestrektheid van die vormen benadrukken, die - als de kunstenaar de schrijver nogmaals verontschuldigt voor het “Rorschachen” van actuele beelden tot zijn vastbesloten

niet-objectieve composities-, suggereren briljante, kleurrijke grondgebieden en waterlichamen op het oppervlak van een wereldbol (tenminste het meest ambitieuze van de onderwerpen, tenminste, als een onderwerp moet worden gesuggereerd om de lezer te helpen bij het visualiseren van enkele van de oppervlakkige kenmerken van deze schilderijen). Als we het geheel van schilderijen van Smit's werk bekijken, zowel de rechthoekig als ronde werken, zien we dat wat de vitaliteit en de indringendheid van zijn oeuvre het meest consistent projecteert het voortdurende gevecht is en de uiteindelijke triomf van de creatieve daad, als de kunstenaar het doek aanvalt met zijn met verf besmeerde handen (slechts incidenteel neemt hij zijn toevlucht tot het paletmes om bepaalde gebieden te articuleren), waarbij hij overweldigende vormen creëert die bijna lijken te zijn ontstaan vanuit een innerlijke worsteling in plaats van van buitenaf aangebracht proces - zo onvermijdelijk en organisch lijken hun veelvormige transformaties.

Om opnieuw Smit's landgenoot en spirituele voorvader De Kooning te citeren, “Er is geen manier om een kunstwerk op zichzelf te beschouwen; het is niet vanzelfsprekend; het heeft een geschiedenis nodig; er moet veel over gesproken worden; het maakt onderdeel uit van een heel mensenleven.” En dat geldt zeker voor Smit, wiens werk alleen begrepen kan worden als een continue stroom van gebaren, die ons van het ene doek naar het andere, als het niet de letterlijke inhoud van 's mans leven is, een indruk van zijn karakter is, overgebracht met een invoelende energie.

Na het bekijken van Smit's website, werd de schrijver dezes herinnerd aan iets dat hij een zeer bekende zanger van een Britse rock and roll-groep hoorde uitroepen naar zijn collega muzikanten, toen zij van het podium afliepen, druipend van het zweet en nog na-genietend na een spetterend optreden: “Dit concert was werkelijk een concert met ballen, jongens!” “Kunst met ballen” lijkt het meest geschikte eerbetoon aan de schilderijen van Hendrik Smit.

-Ed McCormack